

MUHASEBEDE İHTİYATLILIĞI ETKİLEYEN FAKTÖRLER: BORSA İSTANBUL ÖRNEĞİ¹

THE FACTORS OF AFFECTING ACCOUNTING CONSERVATISM: THE CASE OF BORSA ISTANBUL

Doç. Dr. Emin ZEYTİNOĞLU

Dumlupınar Üniversitesi, U.B.Y.O. Muhasebe Bölümü, emin.zeytinoglu@dpu.edu.tr

Zeynep Gülben POLAT

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, muhasebede ihtiyatlılık kavramının ve kurumsal yönetim anlayışının önemini ortaya koymaktır. Son yıllarda yaşanan küresel skandallar muhasebe uygulamalarına karşı bir güvensizliği beraberinde getirmiştir. Muhasebe uygulamalarını etkileyen unsurlarından biri olan ihtiyatlılık kavramı kurumsal yönetim anlayışıyla beraber finansal tablolarda sunulan bilgilerin güvenilirliğini etkilemektedir.

Çalışmada, Eviews programı kullanılarak KAP BİST 100 endeksine tabi şirketlerde ihtiyatlılığı etkileyen faktörlerin neler olduğu araştırılmaktadır. Bu kapsamda panel veri analiz yöntemi yardımıyla 2006-2013 yılları arasında şirketlerin ihtiyatlılık uygulamalarıyla ilgili değişkenler arasındaki ilişki değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebede İhtiyatlılık, Kurumsal Yönetim, Tahakkuklar

ABSTRACT

The purpose of this study is to demonstrate the importance of the concept of conservatism in accounting and corporate governance. Global scandals in recent years have brought distrust against accounting practices. The concept of conservatism, one of the factors that affect the practice of accounting, has impact on the reliability of the information presented in the financial statements together with corporate governance.

In this study, the factors affecting the conservatism were studied using Eviews program in BIST 100 index companies. In this context, using panel data analysis method, the relationship between variables related to conservatism practices of companies was evaluated between the years of 2006-2013. At the end of the chapter, a general assessment was made about the obtained results and the relationship between them.

Keywords: Accounting Conservatism, Corporate Governance, Accruals

1. GİRİŞ

Muhasebenin temel kavramları arasında yer alan ihtiyatlılık kavramı literatürde, temkinlilik, muhafazakârlık, tutuculuk gibi birçok isimle yer almaktadır. İhtiyatlılık kavramı, muhasebe uygulamaları ve teorilerini yıllarca etkilemiş ve birçok araştırmanın da konusunu oluşturmuştur.

İhtiyatlılık konusundaki tartışmalar günümüzde de devam etmektedir. Bu tartışmalara yeni bir bakış açısı kazandıran yaklaşımlardan biri ise kurumsal yönetimdir.

Firmalar tarafından kurumsal yönetim anlayışının benimsenmesi adına bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerin temelinde kurumsal yönetim anlayışıyla uyumlu, firma faaliyetlerinin doğru ve güvenilir bir şekilde muhasebeleştirilerek ihtiyatlı davranılması gerekliliği bulunmaktadır.

Muhasebede uygulamaları ve teorileri etkileyen kurumsal yönetim kavramının önemli bir unsuru olarak kabul edilen ihtiyatlılık, firmaların güvenilirliğini ve finansal tablolarda sunulan bilgileri etkilemektedir.

¹ Bu çalışma Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde kabul edilen "Muhasebede İhtiyatlılık ve Kurumsal Yönetim: Borsa İstanbul Üzerine Ampirik Bir Uygulama" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

İhtiyatlılık bu noktada firmaların uzun vadede başarılı olabilmesi için önemli bir rol üstlenmektedir. Aynı zamanda ihtiyatlılık terk edildiğinde finansal tabloların yanıltıcı olmaya başlaması sosyal sorumluluk yaklaşımına aykırı bir durum oluşturmaktadır. Bilgiye çok hızlı ulaşıldığı günümüzde, hatalı bilgilerin yatırımcılar tarafından elde edilmesi durumunda işletmeler açısından çözümü kolay olmayacak sorunlar ortaya çıkabilecektir. Sonuçta finansal tabloların tarafsızlığı ile kurumsal yönetim anlayışı çerçevesinde ihtiyatlılığın firmaların amaçlarına ulaşmasında önemli katkılar sağladığı düşünülmektedir.

2. MUHASEBEDE İHTİYALILIK VE KURUMSAL YÖNETİM

İhtiyatlılık kavramı hakkında birçok tanım yapılmaktadır. Kavram, genel olarak tarafsız bir muhakeme ile firmaların karşılaşabileceği risklerin ve belirsizliğin göz önünde tutulması, muhasebe olaylarında temkinli davranılması gereğini anlatmaktadır. Bu kavramın gereği olarak, gelir gerçekleşikten sonra firmanın gelirleri arasına katılırken, gider ya da zararlar ise kesinleşmeye dahi ortaya çıktıklarında firmanın sonuç hesaplarında yer alması yani firmanın karından düşürülmesi durumu belirlemektedir (Sevilengül, 2010: 22).

2002 yılında Uluslar arası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK) tarafından ihtiyatlılık şu şekilde tanımlanmaktadır:

“Finansal tabloları düzenleyenler, kaçınılmaz olarak birçok durum veya olayın belirsizlikleriyle karşı karşıya bulunmaktadır. Yani, şüpheli alacakların tahsili, stok değer düşüklüğü, diğer mali duran varlıklar, sabit kıymetin yararlanma ömrü ve garanti talepleri gibi pek çok risk faktörü durumlarıyla iç içe bulunmaktadır. Bu gibi risk faktörlerinden dolayı finansal tablolar hazırlanırken gizli yedeklerin ayrılması veya gereğinden fazla karşılık ayrılması gibi özellikler için ihtiyatlı davranılmalıdır. İhtiyatlılık, tahmin yapılması gereken hallerde aktiflerin ve gelirlerin olduğundan fazla, giderlerin ve yükümlülüklerin ise olduğundan eksik belirlenmemesi adına gereken dikkatin gösterilmesini ifade eder. Ancak, fazla ihtiyatlı davranılması durumunda gizli yedekler yaratılmakta veya gerekenden fazla karşılık ayrılarak, bilerek aktiflerin ve gelirin olduğundan eksik, yükümlülüklerin ve giderlerin de olduğundan fazla belirlenmesine yol açmaktadır. Bu durum finansal tablolarda tarafsızlığı yok etmekte ve güvenilirliği ortadan kaldırmaktadır (Kaval v.d., 2007: 7).

İhtiyatlılık değerlendirme yöntemleri açısından önemli bir kavramdır. Analistlerin yapmış olduğu çalışmalarda, şirketler arasında ihtiyatlılık düzeylerindeki farklılıklarını ve kendi tahminlerini anlamak için ihtiyatlılığın önemli bir unsur olduğu ortaya koyulmuştur. Bunun neticesinde muhasebeciler yaşadıkları olaylar için uygun muhasebe yöntemi seçerek kaydetmek ve ihtiyatlı olmak zorundadır (Ertuğrul, 2014: 215 & Jung v.d., 2013: 3-6).

İhtiyatlılığın finansal raporlama kalitesinin belirlenmesindeki rolü tartışılmazdır. Finansal raporlamalarda yer alan bilgilerin güvenilirliği ve ihtiyaca uygunluğu arasındaki denge dikkate alındığında, geleceğe dönük tahminlerden oluşan karşılıklar, finansal raporlardaki ihtiyatlılık düzeyini arttırmaktadır (Özkan vd., 2012: 109).

Firmanın sürdürülebilirliği ve ticari başarısı hakkındaki bilgiye ulaşmada muhasebe önemli bir rol üstlenmektedir. Firmanın belli kişi veya grupların değil tüm paydaşlarının da çıkarlarını dikkate alacak şekilde tarafsız, gerçeğe uygun ve dürüst bir yaklaşımla; yasal, ekonomik, ahlaki girişimlere katkı sağlaması beklenmektedir. Bu beklenti kurumsal yönetim anlayışının hayata geçirilmesiyle daha da önem kazanmıştır. Kurumsal yönetim mekanizmalarının ise muhasebe bilgi sisteminden elde edeceği bilgilere olan ihtiyacı açıktır (Dinç & Abdioglu, 2009: 166).

Kurumsal yönetim anlayışı, önemi ve ilkeleriyle ulusal ekonomilerin büyümesi, firma yönetimindeki etkinliklerinin azalması, uluslararası sermaye hareketlerinin artması, uluslararası ekonomik ilişkilerin gelişmesi gibi kavramlar noktasında etkili olmaktadır (Küpçü, 2011: 79).

İhtiyatlılık, kurumsal yönetime ve iç denetim fonksiyonu kaynaklı doğabilecek bazı sorunlara karşı önlemler oluşturarak, oldukça önemli katkılar sağlamaktadır (Erdoğan & Çubukçu, 2010: 62).

Günümüzde firmalarda sahiplik ve yönetim yapısının giderek birbirinden ayrılması beraberinde temsil ve asimetrik bilgi sorununu getirmektedir. Bu sorunların finansal raporlama ve kamuoyunu aydınlatma faaliyetleri yardımıyla ortadan kaldırılabilmesi vurgulanmaktadır. Ancak, muhasebe skandalları (Enron, Worldcom vb.) yatırımcıların karar verme süreçlerinde yararlandıkları mali tabloların güvenilirliğini ve doğruluğunu sorgulanır hale getirmiş bulunmaktadır. Ayrıca akademik araştırmalar, yönetim zayıflıkları ile düşük finansal raporlama kalitesi ve mali tabloların hileli olarak sunulması arasında bir ilişki bulmuştur. Bu

nedenle, son yıllarda kurumsal yönetim ve ihtiyatlılık kavramları ile bu kavramların finansal bilgilerin kalitesi üzerindeki etkisi birçok araştırmacı tarafından incelenmektedir (Zeytinoğlu & Özkan, 2014: 652).

Yapılan ampirik çalışmalar sonucunda kurumsal yönetimin önemli bir unsuru olarak, ihtiyatlılık kavramının da mali tablolarda sunulan bilgilerin kalitesini önemli ölçüde etkilediği görülmektedir. Bu nedenle, kurumsal yönetim ve ihtiyatlı muhasebe uygulamalarını dikkate alan şirketlerin, finansal başarılarının, pay ve menfaat sahipleri tarafından doğru bir şekilde tahmin edilmesi beklenebilir (Zeytinoğlu & Özkan, 2014: 651).

Bununla birlikte tarafsızlık ve şeffaflık vurgulanırken, bu anlayış içinde oluşturulan ihtiyatlılık kavramına ilişkin değişik görüşler de bulunmaktadır. Bu görüşlerden biri, ihtiyatlılığın finansal tabloların tarafsızlığını bozduğu iddiasıdır. Diğer bir görüş ise olumlu durumlarda sahip olunan bilginin, olumsuz durumlarda edinilen bilgi kadar önemli olduğudur. Bu noktada ihtiyatlılığın, kârın düzenli hale getirilmesi, ertelenen gelirler, gereğinden fazla karşılıklar ayrılması ve benzeri muhasebe uygulamalarıyla, finansal tabloların şeffaflığını ve tarafsızlığını bozacağını vurgulanmaktadır. Yaşanan gelişmeler değerlendirilirken, ihtiyatlılığı sadece şeffaflığı dikkate alarak eleştirmek ise hatalı olacaktır (Erdoğan & Çubukçu, 2010: 60).

İhtiyatlılık kavramı kurumsal yönetim anlayışıyla birlikte irdelendiğinde birçok avantaj sağlamaktadır. Bunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Erdoğan & Çubukçu, 2010: 61-64):

- ✓ İhtiyatlı uygulamaların etkileri özellikle sözleşmeler açısından yöneticilerin takındığı davranışları sınırlandırmaktadır.
- ✓ Firmanın varlıklarının değerini yüksek göstermek istemesi nedeniyle firma aleyhine açılacak davaların maliyetinin engellenmesi, ihtiyatlılığın bir başka avantajını oluşturmaktadır.

3. LİTERATÜR İNCELEMESİ

İhtiyatlılık ile ilgili literatür bir bütün olarak değerlendirildiğinde çok farklı boyutlara sahip olduğu görülmektedir. İhtiyatlılık kavramı uygulamalarda etkileri ile birlikte çok boyutlu olarak ele alınmaktadır. Ampirik çalışmalarda genellikle yönetim açısından nasıl işlendiği, nelere dikkat edildiği, yönetim kurulunun performansında artışa sebep olup olmadığı, denetim kurulunu nasıl etkilediğine dikkat çekilmiştir. Bunun dışında firmalara etkileri ve manipülasyon gibi konularda incelenen kısımlar arasındadır. Yapılan çalışmalarda kurumsal yönetim değişkenleri olarak, genellikle firma yönetim kurulu ve denetim kurulu üye sayısı, CEO'nun kararları, yönetim kurulunun yıllık toplantı sayısı, bağımsız olup olmaması gibi değişkenler yer almaktadır. Bu konuda hazırlanan çalışmaların bir kısmı aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Ahmed ve Henry (2012) yaptıkları çalışmada kurumsal yönetim mekanizmaları ve ihtiyatlılık arasındaki ilişkiyi Avustralya Menkul Kıymetler Borsasında yer alan firmalar üzerinde ve 11 yıllık bir dönemde gerçekleştirmiştir. Çalışma ihtiyatlılığı tanımlarken vergiler, davalar, taahhütler ve denetim açısından ne ifade ettiğine de değinmiştir. Bu bulgulara göre, tahakkuk esaslı ve koşulsuz ihtiyatlılık ile piyasa temelli tedbirler ve güçlü bir yönetim arasında bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuç, kurumsal yönetim ve ihtiyatlılık arasında anlamlı bir ilişkiye işaretir.

Lara ve diğerleri (2007) çalışmalarında güçlü kurumsal yönetim yapısı ile ihtiyatlılık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. İhtiyatlılık seviyesi Basu (1997) modeli yardımıyla 1992-2003 yılları arasında ABD firmaları için ölçülmüştür. Kurumsal yönetim kalitesi değerlendirilirken, yönetim kararları, CEO tutumu, firma iç ve dış yönetimi ve vekil mekanizmaları da dikkate alınmıştır. Güçlü yönetim yapıları ile kötü habere karşı daha duyarlı olduğu ve ihtiyatlılık oranında bir artışın söz konusu olduğu belirlenmiştir.

Okoye ve Akenbor (2009) yaptıkları çalışmada kurumsal yönetim uygulamaları açısından ihtiyatlılığın önemli bir yer edinip edinmediğini değerlendirmektedir. Araştırma Nijerya'da özel sektörde faaliyet gösteren 171 kuruluşa konuyla ilgili anket uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, kurumsal yönetim uygulamalarının ihtiyatlılık etkisinde olmadığı anlaşılmıştır.

Saad ve Jarboni (2015) çalışmalarında ihtiyatlılık ve kurumsal yönetim sistemi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma 2006-2013 yılları arasında Tunus'da faaliyet gösteren firmalarla ilgilidir. Elde edilen sonuçlar, kurumsal yönetim endeksi ile ihtiyatlılık arasında pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, kazanç ve kurumsal yönetim sistemi arasında negatif bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Konuyla ilgili diğer çalışmalar tablo yardımıyla özetlenmiştir.

Tablo 1: Literatürde Yer Alan Bazı Çalışmalar

Yazar	Yıl	Amaç	Yöntem	Sonuç
Andre ve Filip	2011	UFRS'nin kabulünün ülkelerdeki hisse senedi piyasalarına etkisi ve bu etkinin koşullu ihtiyatlılıkla ilişkisi	Çalışma 2000-2007 yılları arasında 16 Avrupa ülkesinden elde edilen verilerle oluşturulan örneklem analizi	İhtiyatlılığın finansal bilgilerin niteliğini ve tarafsızlığını etkilediği tespit edilmiştir.
Ashton ve Wang	2007	Özkaynak değerlendirme yöntemlerinin ihtiyatlılık üzerindeki etkileri	Fiyat kazanç oranları ile ilgili olarak geliştirilen model	İhtiyatlılığın hassas bir model olduğu ve firmaya birçok avantaj sağladığı tespit edilmiştir.
Asgari ve Behpouri	2007	Tahran Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören firmaların ihtiyatlılık düzeyleri ve bu düzeyin vergi üzerindeki etkisi	2004-2009 yılları arasında 61 firmadan toplanan bilgilere dayalı olarak tahakkuk esası yardımıyla	İhtiyatlılık ile kurumlar vergisi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur.
Broekhof	2013	İhtiyatlılık ve ülkelerin krize karşı duyarlılıkları arasındaki ilişki	Avustralya, ABD ve Kanada'dan elde edilen ampirik bulgular yardımıyla	İlgili firmalar için ihtiyatlılık ve kriz arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.
Elshandidy ve Hassanein	2014	UFRS kapsamında ihtiyatlılık kavramının önemi	Panel veri analizi yöntemi	İhtiyatlılığın firma özelliklerini etkilediği ve kurumsal yönetimle arasında olumlu bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir.
Gökmen	2013	Muhasebede ihtiyatlılığın önemi ve kazanç ile olan ilişkisi	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda 2005-2010 yılları arasında faaliyet gösteren 106 firma üzerinde uygulanan panel veri analizi yöntemi	Sonuçlar UMSK'nın ihtiyatlılığı kavramsal çerçeveden çıkarma kararını desteklemektedir.
Ren	2014	Yönetim ve denetim kurullarının ihtiyatlılık ve firma performansı üzerine etkisi	2007-2010 yılları arasında Şangay ve Shenzhen borsalarında faaliyet gösteren firmalara uygulanan panel veri analizi yöntemi	Kurumsal yönetim, ihtiyatlılık ve firma performansı arasında doğrusal olmayan ilişki bulunmuştur.

4. VERİ VE METODOLOJİ

Bu bölümde araştırmanın amacına, kapsamına ve örnekleme, yöntemine ve modeline yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın ana amacı son yıllarda yaşanan finansal krizler ve şirket iflaslarıyla buna neden olan faktörlerin arasında ihtiyatlılığın göz ardı edilmesi olduğu düşüncesinden hareketle kurumsal yönetimin ihtiyatlılığı etkileyip etkilemediğini tespit etmektir.

4.2. Araştırmanın Kapsamı

Araştırma, 2006-2013 yılları arasında Kamuyu Aydınlatma Platformunda BIST 100 endeksinde kesintisiz bir şekilde işlem gören tüm şirketleri kapsamaktadır. Mali kuruluşlar olarak adlandırılan bankalar ve özel finans kurumları, finansal kiralama, sigorta şirketleri ve faktöring şirketleri, yatırım şirketleri, holdingler, aracı kurumlar, menkul kıymet yatırım ortaklıkları, gayrimenkuller yatırım ortaklıkları ve girişim sermayesi yatırım ortaklıkları literatüre paralel olarak örnekleme dahil edilmemiştir. İşlem sonrası araştırmamızın örnekleme 54 firmadan oluşmuştur.

4.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmamızda oluşabilecek herhangi bir büyük tahakkukun etkisini azaltmak adına tahakkuk esaslı muhasebe yöntemi ile analiz yapılmıştır.

Tahakkuk esaslı muhasebe yöntemine göre ihtiyatlılık (MI) şu şekilde formüle edilmiştir:

$$\left(\frac{(\text{Faaliyet Karı} + \text{Amortisman ve İtfa Payı}) - \text{Faaliyetlerden Sağlanan Net Nakit}}{\text{Bir önceki dönem 3 yıllık toplam varlıkların ortalaması}} \right) * (-1)$$

Bu yönteme göre, kurumsal Yönetimin, muhasebede ihtiyatlılık üzerindeki etkisini temsil edecek bağımlı ve bağımsız değişkenler, yapılan literatür çalışması sonucunda şekildeki gibi belirlenmiştir.

Tablo 2:Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler

Değişken Sınıfı	Simge	Değişken
Bağımlı Değişken		
Muhasebede İhtiyatlılık	MI	Tahakkuk esaslı ölçü
Bağımsız Değişken		
Kurumsal Yönetim Endeksi	KYE	Kurumsal yönetim endeksine tabi olup olmaması
Yönetim Kurulu	YK	Firma yönetim kurulu üye sayısı
Bağımsız Üye Sayısı	BUO	Bağımsız üye/yönetim kurulu üye sayısı
Genel Müdür ve Yönetim Kurulu Üyesi Aynıysa	CEO	Genel müdürün yönetim kurulunun içinde olup olmaması
Kaldıraç Oranı	KO	Toplam borç/Toplam satışlar
Satışlardaki Büyüme	SB	(Cari dönemdeki satış tutarı-Bir önceki dönem satış tutarı)/ Bir önceki dönem satış tutarına oranlanır
Karlılık Oranı	KAO	Faaliyetlerden sağlanan gelir /Toplam satışlar
Şirket Yaşı	SY	Kurulduğu yıldan itibaren faaliyette bulunduğu süre
Denetim Tipi	DT	4 büyük denetim firması tarafından denetlenip denetlenmemesi

4.4.Araştırmannın Modeli

Çalışmada panel veri analizi kullanılmıştır. Çünkü panel veri analizi, hem yatay kesiti hem de zaman boyutunu analiz etmememize yardımcı olmaktadır. Bundan dolayı daha fazla veri kullanma olasılığı bulunmakta, değişkenler arasında daha az çoklu bağlantı ve daha fazla serbestlik derecesine sahip olmasına imkan vermektedir. Aynı zamanda panel veri analizi karmaşık modelleri kurmamızı ve test etmememizi sağlamaktadır (Baltagi, 2005: 50).

Yapılan analizde, kurumsal yönetim uygulamaları ile ihtiyatlılık arasındaki ilişkinin aşağıdaki model ile açıklanabileceği öngörülmüştür.

Model: Değişkenlerin İhtiyatlılık Üzerindeki Etkisi:

$$MI_{it} = \beta_1 SB_{it} + \beta_2 KO_{it} + \beta_3 KAO_{it} + \beta_4 DT_{it} + \beta_5 SY_{it} + \beta_6 KYE_{it} + \epsilon_{it}$$

Bu modelde;

- i. MI: Muhasebede İhtiyatlılık
- ii. SB: Satışlardaki Büyüme Oranı
- iii. KO: Şirketin kaldıraç oranı
- iv. KAO: Karlılık oranı
- v. DT: Denetim tipi
- vi. SY: Şirket Yaşı
- vii. KYE: Kurumsal yönetim endeksi
- viii. ϵ_{it} : Hata terimi

Modeller kurulurken bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı probleminin bulunmaması gerekmektedir. Çoklu bağlantı, bir bağımsız değişkenin diğer bağımsız değişkenlerle olan ilişkisinin derecesine göre bağımsız değişkenin tahmin gücünü azaltmaktadır. Çoklu bağlantı arttıkça bağımsız değişken tarafından açıklanan spesifik varyans azalmakta, ortak varyans yüzdesi ise artmaktadır. Ortak varyans bir kez sayıldığından, modele yüksek çoklu bağlantılı değişkenler alındıkça modelin genel tahmin gücü aynı düzeyde artmamaktadır (Albayrak, 2008: 68). Bu gibi etkiler göz önüne alınarak geliştirilen model kapsamında; muhasebede ihtiyatlılık ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi açıklama amacıyla geliştirilen hipotezler Tablo 3’de özetlenmiştir.

Tablo 3:Hipotezlerin Açıklanması

Hipotezler	Açıklamaları
H1	Muhasebede ihtiyatlılıkla yönetim kurulunun yapısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.
H2	Muhasebede ihtiyatlılıkla CEO arasında anlamlı bir ilişki vardır.
H3	Muhasebede ihtiyatlılıkla bağımsız üye arasında anlamlı bir ilişki vardır.
H4	Muhasebede ihtiyatlılıkla satışlardaki büyüme arasında anlamlı ilişki vardır.
H5	Muhasebede ihtiyatlılıkla şirketin yaşı arasında anlamlı ilişki vardır.
H6	Muhasebede ihtiyatlılıkla kaldıraç oranı arasında anlamlı ilişki vardır.
H7	Muhasebede ihtiyatlılıkla karlılık oranı arasında anlamlı ilişki vardır.
H8	Muhasebede ihtiyatlılıkla denetim tipi arasında anlamlı ilişki vardır.
H9	Muhasebede ihtiyatlılıkla kurumsal yönetim endeksi arasında anlamlı ilişki vardır.

3.5.Ampirik Bulgular

Bu çalışmada; kurumsal yönetim ve ihtiyatlılığı temsil eden bağımsız değişkenlerin firmaya etkileri panel veri regresyon analizi yardımı ile ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmada, veri setinde yer alan 54 işletmenin 2006–2013 dönemi için yıllık gözlem değerleri kullanılmıştır. Veri seti, 2006–2013 yıllarını kapsaması nedeniyle zaman serisi ve aynı zamanda her yılı kapsayan 8 değişken için 54 yatay kesit elemanı 432 gözlem ($8 \times 54 = 432$) barındırmaktadır.

Bu çalışmanın uygulamasında istatistikî analizler ve testler, E-views 9 istatistikî paket programı yardımıyla yapılmıştır. Değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 4’de görülmektedir.

Tablo 4: Bağımlı ve Bağımsız Değişkenlere Ait Tanımlayıcı İstatistik

	MI	YK	CEO	BUO	KYE	SY	SB	KO	KAO	DT
Ort.	-0,057	8,113	0,548	0,159	0,277	39,833	0,161	0,516	0,108	0,766
Medyan	-0,036	7,000	1,000	0,200	0,000	41,000	0,125	0,484	0,077	1,000
Max	2,175	14,00	1,000	0,500	1,000	80,000	1,3803	4,478	1,432	1,000
Min	-2,849	4,00	0,000	0,00	0,00	5,000	-0,582	0,036	-0,791	0,000
Std.Sapma	0,255	1,916	0,498	0,152	0,448	18,56	0,2376	0,380	0,195	0,423
Çarpıklık	-3,761	0,544	-,195	0,155	0,992	-0,045	1,4094	5,481	1,808	-1,257
Basıklık	64,558	2,495	1,038	1,4713	1,984	2,146	7,7083	48,73	16,068	2,582
Jarque-Bera	692227,96	25,95	72,026	43,789	89,450	13,258	542,08	39809,7	3309,6	117,06
Olasılık	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Toplam	-24,72	3505	237,00	68,944	120	17208	69,895	223,138	46,869	331
Std. Sap. Toplam	28,148	1583,	106,979	10,016	86.666	14862	24,40	62,55	16,40	77,386
Gözlem	432	432	432	432	432	432	432	432	432	432

Tabloda bağımsız değişkenlerin %5 anlamlılık düzeyinde olasılık (p) değerleri 0.05 kritik değerinden küçük olduğundan, hata terimlerinin normal dağıldığını ileri süren boş hipotez reddedilmektedir. Panel veri regresyonunda öncelikle modelin tek yönlü mü çift yönlü mü olduğu araştırılmıştır. Bu nedenle, öncelikle hatalarda sabit etkilerin bulunup bulunmadığı FOLS istatistiği ile test edilmiştir.

Tablo 5: Sabit Etkiler F Testi Sonuçları

	H ₂	H ₃
F değeri	7,10	1,61
p-değeri	,00	,13

Tablo 5’de H₂ : $\mu = 0 \mid \lambda \neq 0$ ve H₃ : $\lambda = 0 \mid \mu = 0$ hipotezleri test edilmiştir. H₂ hipotezi reddedilirken, H₃ hipotezi ise % 1 düzeyinde reddedilememektedir. Elde edilen sonuçlar bize sabit etkinin varlığını ve sabit etkilerin modele dâhil edilmesi gerektiğini göstermektedir.

İkinci aşama olarak modelde rassal etkilerin varlığı LM testi ile test edilmiştir.

Tablo 6: Rassal Etkiler Modeli LM Testi Sonuçları

	H ₂	H ₃
Ki-Kare Değeri	192,2446	1,7262
p-değeri	,0000	,1888

Modelde yatay periyotta rassal etki olduğu belirlenmiştir. Rassal etkilerin varlığı araştırıldıktan sonra, Hausman testi uygulanarak en doğru tahminci seçilmeye çalışılmıştır. Bu test ile sabit etki model parametre tahmincileri ile rassal etkiler modelinin parametre tahmincileri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına karar verilmeye çalışılmıştır.

Tablo 7: Hausman Testi Sonuçları

Ki-kare değeri	Zaman rassal
p-değeri	23,6818
	,0026

Panel veri analizinde en çok karşılaşılan problemlerden olan değişen varyanslığı test edilmiştir. Test sonucunda $X^2_2 = 4590,444$, ($p= 0,000$) ile boş hipotez reddedilmiştir. Bu durumda hatalarda değişen varyans problemi olduğu görülmektedir. Bu durumda hatalarda değişen varyans problemi vardır. Değişen varyans problemi, White (1980)'in değişen varyansa uyumlu kovaryans matrisi kullanılarak giderilmiş ve boş hipotez reddedilmiştir.

Tablo 8: Değişen varyans testi sonuçları

X^2_2	Zaman rassal
p-değeri	4590.444
	0,000

Tablo 9: Panel Regresyon Tahmin Sonuçları

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken
	MI
	Tek Yönlü (Yatay) Sabit Etkiler
Sabit	,4619 (,0018) [3.1436]
SB	-,0094 (,7918) [-0.2641]
KO	,1173 (,0010) [3.3175]
KAO	-,0671 (,0778) [-1.7685]
YK	-,0005 (,9491) [-,0638]
CEO	-,0301 (,5165) [-,6493]
BUO	,1061 (,1000) [1.6491]
KYE	,2814 (,0000) [10.4518]
SY	-,0161 (,0000) [-4.2073]
R²¹	,5247
Düzeltilmiş R²	0.4463
DW	1.0698
F	6.6971
Anlamlılık değerleri Normal, Olasılık değerleri (), t değerleri[] şeklinde verilmiştir.	

Tablo 9’de görüldüğü gibi, kontrol değişkenleri ile MI arasındaki ilişkiyi gösteren model sonuçları yer almaktadır. Analiz sonuçlarına bakıldığında F-istatistiği değeri 6.697175 ve F-istatistiğinin olasılık değeri $p = 0.0000$ olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar modelin anlamlı olduğunu ve bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkendeki değişimin %44’ünü açıkladığını göstermektedir. Bu değerler modelin ihtiyatlılığı bazı değişkenlerle açıkladığını göstermektedir.

Tablo 10: Hipotezlerin Sonuçları

Hipotezler	Açıklamaları	Sonuçları
H1	Muhasebede ihtiyatlılıkla yönetim kurulunun yapısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Red edildi
H2	Muhasebede ihtiyatlılıkla CEO arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kabul edildi
H3	Muhasebede ihtiyatlılıkla bağımsız üye arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kabul edildi
H4	Muhasebede ihtiyatlılıkla satıştaki büyüme arasında anlamlı ilişki vardır.	Red edildi
H5	Muhasebede ihtiyatlılıkla şirketin yaşı arasında anlamlı ilişki vardır.	Kabul edildi
H6	Muhasebede ihtiyatlılıkla kaldıraç oranı arasında anlamlı ilişki vardır.	Kabul edildi
H7	Muhasebede ihtiyatlılıkla karlılık oranı arasında anlamlı ilişki vardır.	Red edildi
H8	Muhasebede ihtiyatlılıkla denetim tipi arasında anlamlı ilişki vardır.	Red edildi
H9	Muhasebede ihtiyatlılıkla kurumsal yönetim endeksi arasında anlamlı ilişki vardır.	Kabul edildi

Firmalarda yönetim kurulunun büyüklüğü ile ihtiyatlılık arasında negatif yönlü ve anlamsız bir ilişki söz konusudur. Bu nedenle H1 hipotezi reddedilmektedir. Bu sonuç Andre and Filip’in (2011) çalışması ile tutarlıdır.

CEO’nun yönetim kurulunun içinde bulunması ile ihtiyatlılık arasında anlamsız ve negatif yönlü bir ilişki söz konusudur. Bu noktada H2 hipotezi kabul edilmektedir. Sonuçlar Ahmed, Duellman (2007) ve Lara v.d’nin (2007), yapmış olduğu çalışmalarla tutarlılık göstermektedir.

Bağımsız üye oranı ile ihtiyatlılık arasında %10 düzeyinde anlamlı pozitif yönlü bir ilişki söz konusudur. Bu bize bağımsız yönetim kuruluna sahip firmaların daha ihtiyatlı olma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Buna göre, H3 hipotezi kabul edilmektedir. Bu sonuç Elshandidy ve Ahmed (2014), yapmış olduğu çalışmayla tutarlılık göstermektedir.

Satışlardaki büyüme oranı ve ihtiyatlılık arasında anlamsız ve negatif yönlü bir ilişki söz konusudur. Buna göre yüksek satışlara sahip olan firmaların daha az ihtiyatlı olma eğiliminde olduğu görülmektedir. Sonuçlara göre H4 hipotezi reddedilmektedir. Bu Elshandidy ve Ahmed (2014), yapmış olduğu çalışmanın sonuçlarından farklıdır.

Şirketin yaşı ile ihtiyatlılık arasında %1 düzeyinde anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki söz konusudur. Bu nedenle H5 hipotezi kabul edilmektedir. Firma yaşı arttıkça muhasebede yapılan hata ve hilelerin en aza indirildiği ve mali tablolar aracılığıyla raporlanan bilgilerin güvenilir, doğru ve anlaşılır düzeyde olduğu ortaya çıkmaktadır.

Kaldıraç oranı ile ihtiyatlılık arasında %5 oranında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki söz konusudur. Yani yüksek kaldırıca sahip firmanın daha ihtiyatlı olma eğiliminde olduğu açıktır. Eğer işletme yüksek bir kâr oranı ile çalışıyor ve borçlanma maliyetinin üzerinde fon yaratıyorsa, yüksek oranda yabancı kaynak kullanmak bir avantaj da yaratabilmektedir. Böylece işletme sahipleri kendi öz kaynakları yerine yabancı kaynak ile fon yaratabilir ve bu durumu bir avantaj olarak kullanabilir. Sonuç olarak kaldıraç oranı yüksek firmaların daha ihtiyatlı olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, H6 hipotezi kabul edilmektedir. Bu sonuç Elshandidy ve Ahmed’in (2014), yapmış olduğu çalışmayla tutarlılık göstermektedir.

Firma karlılığı ve ihtiyatlılık arasında %10 düzeyinde anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki söz konusudur ve H7 hipotezi reddedilmektedir. Karı yüksek olan firmaların daha az ihtiyatlı olma eğiliminde olduğu görülmüştür bu sonuç Elshandidy ve Ahmed (2014), yapmış olduğu çalışmayla tutarlılık göstermemektedir.

Bir firmanın dört büyük denetim şirketlerinden biri tarafından denetlenip denetlenmemesi ile ihtiyatlılık arasında bir ilişki tespit edilememiştir. H8 hipotezi reddedilmektedir. Bu sonuç Elshandidy ve Ahmed’in (2014), yapmış olduğu çalışmayla tutarlılık göstermektedir.

Firmanın kurumsal yönetim endeksine tabi olup olmaması ile ihtiyatlılık arasında %1 oranında pozitif yönlü bir ilişki söz konusudur. Kurumsal yönetim endeksine tabi olan firmalar tabi olmayan firmalara göre daha ihtiyatlı olma eğilimindedir. H9 hipotezi kabul edilmektedir. Bu sonuç ise, Ahmed ve Henry (2012) tarafından yapılmış olan çalışmayla tutarlılık göstermektedir.

4. SONUÇ

Son yıllarda yaşanan şirket skandalları neticesinde muhasebe sistemlerine olan güven sarsılmış bulunmaktadır. Bu güveni yeniden sağlamak için de kurumsal yönetim anlayışıyla beraber muhasebe standartlarıyla güvenilir bir mekanizma oluşturulmaya çalışılmaktadır. Günümüze kadar yapılan değişikliklerle finansal raporlama standartları ile kurumsal yönetim anlayışının yerleştirilmesine çalışılmıştır.

Günümüzde bu kavramların uygulanması daha geniş alanlara yayılmış bulunmaktadır. Böylelikle, firmaların mali tabloların karşılaştırılması ve analizi kolaylaşmıştır. Daha önce de bahsettiğimiz gibi muhasebe uygulamalarının ve kurumsal yönetim anlayışının en önemli unsurlarından biri olan ihtiyatlılık literatürde kendine yer edinmeyi başarmıştır. Bununla beraber, güvenilir ve başarılı bir firmanın dikkat çeken özelliklerinden birisi ihtiyatlılığa önem vermesidir.

İhtiyatlılık ile kurumsal yönetim ilişkisinin incelendiği bu çalışmada oluşturulan regresyon modelinde şirketin büyüklüğü ve firmanın kaldıraç oranının firma değeri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkilerinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmamızda esas yaklaşım, iyi kurumsal yönetim uygulamalarının, ihtiyatlılıkla beraber firma değeri üzerinde etkisinin olabileceğini göstermektedir. Farklı bir ifade ile yatırımcının, yöneticinin, hissedarın firmanın kurumsal yönetim uygulamalarıyla beraber bilgi sahibi olması ve bu yönde edindiği bilgi neticesinde firmanın rakiplerinden daha değerli ve yatırım yapılabilir bulunmasıdır. Sonuç olarak, çalışmada kurumsal yönetim uygulamalarının ihtiyatlılığı etkilediği tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

AHMED, S. A. & DUELLMAN, S. (2007), "Accounting Conservatism And Board Of Director Characteristics: An Empirical Analysis", *Journal of Accounting and Economics*, Sayı: 43 ss. 411-437

AHMED, K. & HENRY, D. (2012), "Accounting Conservatism And Voluntary Corporate Governance Mechanisms By Australian Firms", *Accounting and Finance*, Sayı: 52, pp. 631-662.

ALBAYRAK, A. & AKBULUT, R. (2008), "Karlılığı Etkileyen Faktörler: İMKB Sanayi ve Hizmet Sektörlerinde İşlem Gören İşletmeler Üzerine bir İnceleme," *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 4, Sayı 7, ss. 55-82.

ANDRE, P. & FILIP, A. (2011), "Accounting Conservatism in Europe and the Impact of Mandatory IFRS Adoption: A Look at Legal Incentives, Financial Systems and Accounting Traditions", *ESSEC Business School*, p. 54 BASU, Sudipta, (1997), "The Conservatism Principle and the Asymmetric Timeliness of Earnings", *Journal of Accounting and Economics*, Sayı: 24, pp.3-37.

ASHTON, D. & WANG, P. (2007), "Valuation Weights and Accounting Conservatism", *Department of Accounting and Finance Bristol University, İngiltere*.

ASGARİ, M. & BEHPOURİ, R. (2014), "Investigating The Effect of Tax Costs on Accounting Conservatism: Evidence From Tehran Stock Exchange", *Management Science Letters*, Sayı: 4, pp. 5-10

BALTAGI, B.H. (2005), "Econometric Analysis of Panel Data, Third Edition", *John Wiley&Sons, Ltd., Chichester*

BROEKHOF, C.(2013), "Accounting Conservatism And Economic Crises: Examination of The Association Between Conservatism And Crises Sensitivity of Countries", *MSc Accountancy & Control: specialization Accountancy Faculty of Economics and Business, University of Amsterdam, Amsterdam*.

DİNÇ, E. & ABDİOĞLU, H. (2009), "İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı ve Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkisi: İMKB-100 Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Araştırma", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 12, ss. 157-184.

ELSHANDIDY, T. & HASSANEIN, A.(2014), "Do IFRS and Board of Directors' Independence Affect Accounting Conservatism?", *Applied Financial Economics*, Sayı:16, pp.1091-1102.

ERDOĞAN, N. & ÇUBUKÇU, S.(2010), "Tutuculuğun Kurumsal Yönetim Anlayışı Üzerindeki Etkileri ", *Muhasebe ve Denetime Bakış*, ss. 53-67.

ERTUĞRUL, A. N. (2014), "Geleneksel Muhaseben Uluslararası Finansal Raporlamaya Geçişte İhtiyatlılık Kavramı", *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, Sayı: 1, ss. 215-227.

- GÖKMEN, KARAHAN, M. (2013), “Koşula Bağlı İhtiyatlılık ve Karın Getiriye Yansıması Üzerine Ampirik Bir Araştırma”, On Dokuz Mayıs Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı:6, ss. 1667-1720.
- JUNG, J.; LIM, S. S.; PAE, J. & YOO, C.Y. (2013), “Understanding Accounting Conservatism: Do Analysts Benefit From Matching Their Forecast Conservatism With Firms’ Accounting Conservatism?”, Korean Securities Association Conference in Seoul, pp. 1-44.
- KAVAL, H.; ÖRTEN, R. & KARAPINAR, A. (2007), Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları, Gazi Kitabevi, Ankara
- KÜPÇÜ, H. (2011), “İç Denetim ve Kurumsal Yönetim”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- LARA, J. M. G.; Lara, O. B. G. O. & PENALVA F. (2007), “Board of Directors’ Characteristics and Conditional Accounting Conservatism: Spanish Evidence”, European Accounting Review, Sayı: 16, pp. 727-755.
- OKOYE E. I. & AKENBOR, C.O. (2009), Accounting Conservatism and Corporate Governance Practices In Nigeria -The Private Sector Perspective”, Journal of Business And Financial Studies, Sayı: 1, pp.74-88.
- ÖZKAN, S.; KARABRAHİMOĞLU, Y.& ERDENER ACAR; E. (2012), “Accounting Conservatism in The Post- IFRS Period: Do Provisions Matter ?” İktisat İşletme ve Finans, Sayı: 28, ss. 109-130.
- REN, Y. (2014), “Corporate Governance, Conservatism and Firm Performance: Evidence From China”, School of Business Faculty of Business and Law Edith Cowan University, Perth Western Australia.
- SAAD, M. K. B. & JARBONI, A. (2015), “Accounting Conservatism and Earning Timeliness: Impact on Corporate Governance Index”, International Journal of Advanced Research, Sayı: 3 pp. 132-142.
- SEVİLENGÜL, O. (2010), Genel Muhasebe, Gazi Kitabevi, 11.Baskı, Ankara.
- ZEYTİNOĞLU, E. & ÖZKAN, N. (2014), “Kurumsal Yönetim ve İhtiyatlılığın Finansal Başarıyı Tahmin Etmedeki Rolü: Borsa İstanbul Örneği”, Uluslararası Muhasebe ve Finans Sempozyumu, ss. 650-661.
- WHITE, H. (1980), “A Heteroskedasticity-Consistent Covariance Matrix and a Direct Test for Heteroskedasticity”, Econometrica, 48, 817-838.